

ה' צדיק יבחן.

על היציאה מן התיבה

ספר בראשית פרק ו

(יג) ויאמר אלהים לנח קח כל בשר בא לפני פי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ: (יד) עשה לך תבת עצי גפר קנים מעשה את התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בפפר: (טו) וזה אשר מעשה אתה שלש מאות אמה ארך התבה חמשים אמה רחבה ושלשים אמה קומתה: (טז) צהר מעשה לתבה ואל אמה תכלנה מלמעלה ופתח התבה בצדה תשים תחתים שונים ושלשים מעשה:

(ו) ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח את חלון התבה אשר עשה: (ז) וישלח את הערב ויצא ושוב עד יבשת המים מעל הארץ: (ח) וישלח את היונה מאתו לראות הקלו המים מעל פני האדמה: (ט) ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה ותשב אליו אל התבה כי מים על פני כל הארץ וישלח ידו וינקחה ויבא אתה אליו אל התבה: (י) ויחל עוד שבעת ימים אחרים ויסף שלח את היונה מן התבה: (יא) ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה וידע נח כי קלו המים מעל הארץ: (יב) ויחל עוד שבעת ימים אחרים וישלח את היונה ולא יספה שוב אליו עוד: (יג) ויהי באחת ושש מאות שנה בראשון באחד חרבו המים מעל הארץ ויסר נח את מקסה התבה וירא והנה חרבו פני האדמה:

(יד) ובחדש השני בשבעה ועשרים יום לחדש יבשה הארץ: (טו) וידבר אלהים אל נח לאמר:

(טז) צא מן התבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך:

מדרש רבה בראשית פרשה לד פסקה ב

(שם יא) ה' צדיק יבחן ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו אמר רבי יונתן היוצר הזה אינו בודק קנקנים מרועעים שאינו מקיש עליהם אחת עד שהיא פוקעת ומה הוא בודק קנקנים יפים שאפילו הוא מקיש עליו כמה פעמים אינו נשבר כך אין הקב"ה מנסה אלא את הצדיקים אמר ר' יוסי הפשתני הזה בשעה שהוא יודע שהפשתן שלו יפה כל שהוא כותשה היא משתבחת וכל שהוא מקיש עליה היא משתמנת ובשעה שהוא יודע שפשתנו רעה אינו מספיק להקיש עליה עד שהיא פוקעת כך אין הקב"ה מנסה אלא את הצדיקים שנאמר ה' צדיק יבחן רבי אליעזר אמר לבעל הבית שהיו לו ב' פרות אחת כחה יפה ואחת כחה רע על מי הוא נותן העול לא על אותה שכחה יפה כך אין הקב"ה מנסה אלא הצדיק שנאמר ה' צדיק יבחן ד"א ה' צדיק יבחן זה נח שנאמר צא מן התיבה:

מדרש רבה בראשית פרשה לד פסקה א

(וידבר אלהים אל נח לאמר צא מן התיבה (תהלים קמב) הוציאה ממסגר נפשי להודות את שמך בי יכתירו צדיקים כי תגמול עלי הוציאה ממסגר נפשי זה נח שהיה סגור בתיבה י"ב חדש להודות את שמך לתת הודיה לשמך בי יכתירו צדיקים יתכללון בי צדיקאי כי תגמול עלי שגמלת עלי ואמרת לי צא מן התיבה:

(2) ילקוט שמעוני קהלת - פרק י - המשך רמז תתקפט

אם רוח המושל תעלה עליך, מדבר בנח, אמר נח כשם שלא נכנסתי אלא ברשות כך איני יוצא מן התבה אלא ברשות, בא אל התבה ויבא נח, צא מן התבה ויצא נח. אמר רבי יודן בר אלעאי אלו הייתי שם הייתי שוברה ויוצא לי, אלא אמר נח כשם שלא נכנסתי אלא ברשות כך איני יוצא אלא ברשות

אכן נראה כי הנה מעת אשר חרבו פני אדמה עד יציאתו מן התיבה היה יותר משה שבועות כמפורש בכתוב ובודאי היה יכול לצאת מן התיבה בעת הזאת וגם ודאי כי חשקו היה לצאת ממנה, או סתם לראות פני תבל ומלואה ולא להיות סגור ומסוגר שכבר היה סגור יותר מי"א חדשים, או לצד טורח הבהמות והחיות וכל המינים שהיו עליו מעופות ושרצים עד אין שיעור, ולהאכיל ביום בריה שדרכה לאכול ביום, ולהאכיל בלילה בריה שדרכה לאכול בלילה. וצער גדול היה להם מזה כמו שאיתא (בסנהדרין ק"ח ע"ב) שהיה גונח וכוהה דם. והארי הכישו (כמו שאיתא בתנחומא פרשה זו) ובפירוש אמרו (בראשית רבה ל"ד, ג) ויצא מצרה צדיק (משלי י"ב, י"ג) זה נח שנאמר צא מן התיבה. ועוד אפשר לצד שהיה נאסר בתיבה בתשמיש המטה הוא והבהמות והחיות וכל אשר אתו שם ובודאי היה ראוי לעלות על לב נח הצדיק לצאת יפה שעה אחת קודם לחדש פני תבל כי לשבת יצרה, ואולם ה' הטוב לא רצה בכל אלה כי אם להיות דוקא שם עד אשר יצווה מאתו לצאת לטעם כמוס בסוד אלהינו יתברך שמו, או לטעם פשוט לפי שעד שלא כלתה משפט דור המבול עד גמירא עד אשר יבשה הארץ לגמרי שנעשה גריד כהלכתה אחר שס"ה ימים מיום ליום, היה מוכרח להיות נח סגור בתיבה, שלא יצא החוצה כי עדיין השטן מרקד קצת שם, וחבי כמעט רגע וגו' (ישעיה כ"ו, כ'), ולזה רמז לו הקב"ה וסגרו בעצמו בהתיבה, ומזה הבין נח אשר רצון הקב"ה, שלא יפתחנו כי אם מי שסגרו הפה שאסר הוא שיתיר, ואף שהיה חושק לצאת עמד על עצמו ואמר, אם היה רצונו שאצא בעצמי לא היה צריך לסגרני בעצמו ובכבודו וממילא הייתי סוגרו ופותחו, ובזה ודאי ה' צדיק יבחן ועמד בנסיון יותר ממ' יום ולא יצא עד שאמר לו הקב"ה לצאת, ולזה אמר נח הוציאה ממסגר נפשי אתה תוציא ולא אני ואני מוכן להודות את שמך כי תגמול עלי להוציאני ממאסר כאמור:

(37) ספר שם משמואל פרשת נח - שנת תרע"ט

במד"ר (פ' ל"ד) צא מן התיבה כתיב החכמה תעוז לחכם מעשרה שליטים אשר היו בעיר, החכמה תעוז לחכם זה נח, מעשרה שליטים מעשרה דורות שמאדם ועד נח, ומכולם לא דברתי עם אחד מהם אלא עמך וידבר אלוקים אל נח:

ויש להבין הלוא מצינו מאמר ה' לאדה"ר ולקין. אבל כבר פירשנו שלשון דיבור לא מצינו להם אלא לשון אמירה, ועפ"י מה שהגיד כ"ק אבי אדומו"ר זצלה"ה שדיבור הוא חיבור המדבר עם הנדבר, וע"כ תוכל לומר ראובן דיבר עם שמעון, אבל אמירה היא רק מאמר בלי חיבור, וע"כ לא תוכל לומר ראובן אמר עם שמעון רק אמר לשמעון, עכ"ד. אבל עדיין יש להבין מה זה ענין לחכמה. ועוד מי לנו חכם מאדה"ר שאמר הקב"ה למלאכי השרת חכמתו מרובה משלכם (ב"ר פ' י"ז). ועוד הרי נאמר ויאמר ה' לנח וכל הפרשה עד כאן לא כתיב וידבר: ונראה דהנה במדרש (ב"ר פ' ל"ד) אם רוח המושל תעלה עליך מקומך אל תנח מדבר בנח אמר נח כשם שלא נכנסתי בתיבה אלא ברשות כך איני יוצא אלא ברשות. ולכאורה אין הנדון דומה לראי' ששם הוא להסגר בתיבה ולא נכנס עד שדחקוהו המים, אבל היציאה הוא כיוצא מבית האסורים כבמדרש (שם) שעליו נאמר שהתפלל הוציאה ממסגר נפשי, למה לא יצא כששקט העולם. ועוד דבזוה"ק דתיבה היא דוגמת ארון הברית והיתה מעלה גדולה לנח, וא"כ בדין הוא שלא יהי' נכנס אלא ברשות כי אין אדם נוטל שררה לעצמו, אבל היציאה אין ענין לו, ואדרבה יש לידון אם הותרה לו התיבה בשביל פיקוח נפש וסכנת המבול, אחר שעברה הסכנה מי התיר לו לישוב עוד שמה, וכענין כשהקיפו נכרים את ההיכל מותר לכנוס לבית קה"ק לאכילת קדשים (כבש"ס זבחים ס"ג). ומ"מ כשעברה הסכנה צריכין לצאת: ונראה דהנה נח הוא שבת והוא מלשון שביתה היינו שב למקורו, והוא בחי' ביטול להשי"ת לקיים נפשי כגמול עלי אמו, וכך היתה מהותו של נח שהי' נח מבטל עצמו בתכלית הביטול להשי"ת ולא הי' מרים את ידו ואת רגלו כי אם לרצון השי"ת, וזהו הפירוש את האלקים התהלך נח, ע"כ לא יצא כי אם ברשות, וזוהי בחי' חכמה כח מה כנודע, ע"כ מתארהו בשם חכם. וזהו החכמה תעוז לחכם מעשרה שליטים אשר היו בעיר, שלעומת שהוא הי' מבטל עצמו לרצון השי"ת והי' בתכלית הדביקות, כן לעומתו הי' השי"ת מחברהו אליו ומדבר עמו ולא הספיק בלשון אמירה. וע"כ יוצדק שלא נאמר בו לשון דיבור אלא כאן, אבל קודם לכן כתיב רק לשון אמירה: